

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2021. gada 7. maijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto likvidējamās akciju sabiedrības „TRASTA KOMERCBANKA” (turpmāk arī – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 64/2021),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturto daļu un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam;

1.2. apturēt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša 2020. gada 9. oktobra lēmuma lietā Nr. C30768819 (turpmāk – Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša lēmums) izpildi.

2. Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturrtā daļa noteic: „Noziedzīgi iegūtu mantu, līdzekļus, ko persona ieguvusi no šādas mantas realizācijas, kā arī noziedzīgi iegūtas mantas izmantošanas rezultātā gūtos augļus konfiscē, ja tā nav jāatdod īpašniekam vai likumīgam valdītājam.”

Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmā daļa noteic: „Noziedzīgi iegūtu mantu, ja tās turpmāka uzglabāšana kriminālprocesa mērķu sasniegšanai nav nepieciešama un ja tā nav jāatdod īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, ar tiesas nolēmumu konfiscē valsts labā, bet iegūtos finanšu līdzekļus ieskaita valsts budžetā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtās konstitucionālās sūdzības pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18., 19.² un 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic: izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā, lūdzot izvērtēt apstrīdēto normu, Kriminālprocesa likuma 360. panta otrās daļas un Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildes likuma 15. panta otrā teikuma atbilstību Satversmes ievada sestajai rindkopai, 90. pantam, 92. panta pirmajam teikumam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 4. aprīļa Direktīvā 2001/24/EK par kredītiestāžu reorganizāciju un likvidāciju (turpmāk – Direktīva 2001/24/EK) nostiprinātajam vienādas attieksmes pret kreditoriem principam, Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 3. aprīļa Direktīvas 2014/42/ES par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu

un konfiskāciju Eiropas Savienībā (turpmāk – Direktīva 2014/42/ES) ievada apsvērumu 24. punktam un 6. panta otrajai daļai un Padomes 2005. gada 24. februāra Pamatlēmuma 2005/212/TI par noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un īpašuma konfiskāciju (turpmāk – Pamatlēmums 2005/212/TI) 2. panta 1. punktam (pieteikums Nr. 235/2020).

Izskatot šo pieteikumu, Satversmes tiesa rīcības sēdē 2021. gada 22. janvārī nolēma atteikties ierosināt lietu, jo Pieteikuma iesniedzēja nebija pamatojusi, kā apstrīdētās normas, Kriminālprocesa likuma 360. panta otrā daļa un Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildes likuma 15. panta otrais teikums rada Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 90., 92. un 105. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu. Tāpat nebija arī pamatots, ka Pieteikuma iesniedzējai no Satversmes ievada sestās rindkopas, Direktīvā 2001/24/EK nostiprinātā vienādas attieksmes pret kreditoriem principa, Direktīvas 2014/42/ES ievada apsvērumu 24. punkta un 6. panta otrās daļas, kā arī Pamatlēmuma 2005/212/TI 2. panta 1. punkta izriet konkrētas pamattiesības un kā šādas pamattiesības aizskar katra no apstrīdētajām normām. Tādējādi Satversmes tiesa rīcības sēdē konstatēja, ka pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā, 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

Izskatāmajā pieteikumā Pieteikuma iesniedzēja vairs nelūdz izvērtēt Kriminālprocesa likuma 360. panta otrās daļas un Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildes likuma 15. panta otrā teikuma atbilstību Satversmes 90., 92. un 105. pantam, kā arī Satversmes ievada sestajai rindkopai, Direktīvai 2001/24/EK, Direktīvas 2014/42/ES ievada apsvērumu 24. punktam un 6. panta otrajai daļai, kā arī Pamatlēmuma 2005/212/TI 2. panta 1. punktam.

Izskatāmajā pieteikumā Pieteikuma iesniedzēja ir mainījusi savu prasījumu, lūdzot izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam. Attiecībā uz Satversmes 105. pantu Pieteikuma iesniedzēja papildus norādījusi pamatojumu, kā apstrīdētās normas aizskar tieši Pieteikuma iesniedzējas pamattiesības.

Līdz ar to izskatāmajā pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības un kolēģijai no jauna jāvērtē tā atbilstība Satversmes tiesas likumā noteiktajām prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd divu normatīvo aktu atbilstību Satversmei. Vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajos gadījumos. Tomēr Satversmes tiesa ir secinājusi, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos vairāku normatīvo aktu normu apstrīdēšana vienā pieteikumā ir pieļaujama arī tad, ja apstrīdētās normas ir savstarpēji cieši saistītas un to izskatīšana vienas lietas ietvaros veicinās lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 14. aprīļa lēmuma par lietas ierosināšanu lietā Nr. 2015-09-01 7. punktu*).

No pieteikumā ietvertā pamatojuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētās normas ir savstarpēji cieši saistītas un to satversmības izvērtēšana vienas lietas ietvaros veicinātu lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Valsts ieņēmumu dienests vērsās pie Pieteikuma iesniedzējas ar lūgumu ieskaitīt tās rīcībā esošos noziedzīgi iegūtos līdzekļus Valsts kasē. Pieteikuma iesniedzējas maksātnespējas administrators nolēma aizstāt vairākus tās kreditorus ar Latvijas valsti, atbilstoši tai pašai kreditoru kārtai. Valsts ieņēmumu dienests vērsās ar sūdzību par administratora rīcību vispārējās jurisdikcijas tiesā. Sūdzībā norādīts, ka noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija nav kreditora prasījums un nepakļaujas kredītiestāžu maksātnespējas un likvidācijas procesam, tāpēc ar lēmumu krimināllietā nodibinātā prasība par noziedzīgi iegūtu līdzekļu ieskaitīšanu valsts budžetā ir izpildāma nekavējoties un nesaistīti ar kreditoru saistību apmierināšanas procesu. Ar Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša lēmumu, citstarp pamatojoties uz apstrīdētajām normām, sūdzība atzīta

par pamatotu un maksātnespējas administratoram uzlikts pienākums novērst pieļautos pārkāpumus.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka atbilstoši apstrīdētajām normām labticīgai trešajai personai tiek konfiscēti par labu valstij viņas īpašumā esoši naudas līdzekļi tādā apmērā, kas atbilst citu personu noziedzīgi iegūtas mantas apmēram brīdī, kad šīs citas personas veica noguldījumus Pieteikuma iesniedzējā kā kredītiestādē. Tāpat Pieteikuma iesniedzējas ieskatā labticīgas trešās personas, kuru manta tiek konfiscēta, atrodas būtiski atšķirīgos apstākļos no pārējām personām, kuru manta tiek konfiscēta, pamatojoties uz apstrīdētajām normām, proti, apstrīdētās normas paredz vienādu attieksmi pret atšķirīgos apstākļos esošām personām. Tādējādi apstrīdētās normas aizskarot Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. pantā noteiktās tiesības uz īpašumu un pārkāpj Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro un ceturto daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja tā ir izmantojusi visus vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus, vai arī, ja šādu līdzekļu personai nav.

No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums nosaka: „Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no dienas, kad tika pieņemts un stājās spēkā Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša lēmums, proti, no 2020. gada 9. oktobra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2021. gada 7. aprīlī. Tātad termiņš pieteikuma iesniegšanai ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

9. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

10. Papildus prasījumam atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu apturēt Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša lēmuma izpildi.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta piektā daļa noteic, ka konstitucionālās sūdzības (pieteikuma) iesniegšana neaptur tiesas nolēmuma izpildi, izņemot gadījumus, kad Satversmes tiesa lēmusi citādi.

Minētās tiesību normas mērķis visupirms ir novērst iespēju, ka personas, kuras neapmierina nolēmums attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā, izmantotu konstitucionālo sūdzību kā sprieduma izpildes novilcināšanas līdzekli (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 31. augusta rīcības sēdes lēmumu lietās Nr. 2005-12-03 un Nr. 2005-20-01*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka nolēmuma izpildes apturēšana ir uzskatāma par ārkārtēju Satversmes tiesas procesa līdzekli, kas ir piemērojams vienīgi svarīgu mērķu sasniegšanai, piemēram, lai nodrošinātu personas tiesību aizsardzību tādos gadījumos, kad nolēmuma izpilde attiecīgajā vispārējās jurisdikcijas tiesas lietā pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas nolēmuma izpildi vai radīt būtisku kaitējumu pieteikuma iesniedzējam. Tādējādi, lemjot par lūgumu apturēt tiesas nolēmuma izpildi, Satversmes tiesa izvērtē: 1) vai pieteikumā ir sniegts pamatojums šādam lūgumam; 2) vai lietā pastāv tādi apstākļi, kuru dēļ nolēmuma izpilde pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas nolēmuma izpildi, vai nolēmuma izpilde varētu radīt būtisku kaitējumu pieteikuma iesniedzējam, kas traucētu aizsargāt pieteikuma iesniedzēja pamattiesības Satversmes tiesā ierosinātās lietas ietvaros (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 19. jūnija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. 2014-09-01 4. un 5. punktu un 2017. gada 28. novembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. 2017-23-01 6. punktu*).

Pieteikumā norādīts, ka Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša lēmuma izpilde pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas sprieduma izpildi un radīt būtisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējai. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, ja konfiscējamie līdzekļi jau būs aizskaitīti Latvijas valstij, tos atgūt pēc Satversmes tiesas gala nolēmuma būtu iespējams tikai tad, ja Pieteikuma iesniedzēja cels prasību pret Latvijas valsti Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā un šāda prasība tiks apmierināta. Tomēr tiesības celt prasību Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā neesot uzskatāms par efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu. Tāpat neesot zināms, vai brīdī, kad Satversmes tiesa pieņems nolēmumu šajā lietā, Pieteikuma iesniedzēja vispār vēl pastāvēs un jau nebūs likvidēta, jo tās administratoram var tikt uzlikts pienākums pabeigt Pieteikuma iesniedzējas maksātnespējas procesu, kā arī Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša lēmuma izpilde varot apdraudēt Pieteikuma iesniedzējas maksātnespējas procesa izmaksu segšanas iespējamību.

Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, ka pastāv tādi apstākļi, kuru dēļ nolēmuma izpilde pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt Satversmes tiesas nolēmuma izpildi neiespējamu. Pieteikuma iesniedzējas apsvērumi par to, cik efektīva ir prasības celšana civilprocesuālā kārtībā, nav atzīstama par šādu apstākli. Pieteikuma iesniedzēja arī nav pamatojusi, ka lietā pastāv tādi apstākļi, kuru dēļ nolēmuma izpilde pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu tai radīt tādu būtisku kaitējumu, kas traucētu aizsargāt pamattiesības Satversmes tiesā ierosinātās lietas ietvaros.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējas lūgums ir noraidāms.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam” pēc

likvidējamās akciju sabiedrības „TRASTA KOMERCBANKA” pieteikuma (pieteikums Nr. 64/2021).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdētos aktus, – Saeimu – **līdz 2021. gada 7. jūlijam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Noraidīt šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš